

Utmaningarna i välfärden kräver nytänkande och samverkan

Höstens Ekonomirapport från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar dämpad tillväxt av skatteunderlaget, ökade välfärdsbehov och stora utmaningar. SKL vill ha en samsyn med staten kring hur välfärdens finansiering ska hanteras.

Svensk ekonomi passerar nu toppen av högkonjunkturen och utmaningarna för välfärdssektorn är stora. Under 2019 dämpas skatteunderlagets tillväxt i takt med att konjunkturen planar ut. Samtidigt ökar antalet yngre och äldre i betydligt snabbare takt än den arbetsföra delen av befolkningen. Det gör att efterfrågan på välfärdstjänster ökar, men förvärrar också bristen på arbetskraft. De kommande åren förväntas demografins utveckling framför allt göra att behoven av grundskola och äldreomsorg ökar.

– Kompetensförsörjningen med stor arbetskraftsbrist är vår största utmaning framöver. Vi kommer behöva rekrytera fler, men framförallt behöver vi utmana traditionella arbetssätt, införa heltid som norm och förlänga arbetslivet, säger Lena Micko, ordförande för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Högre kostnader än intäkter

Kostnaderna för välfärden kommer att öka i betydligt snabbare takt än kommunsektorns intäkter framöver. För att klara välfärden behövs olika åtgärder, som ökade resurser och nya arbetssätt, som motsvarar 43 miljarder kronor fram till år 2022. SKL:s kalkyl utgår ifrån att kostnaderna enbart skulle öka i samma takt som demografin och med oförändrad personalitet, medan välfärdskostnaderna historiskt sett har ökat mer än demografins utveckling. Många företrädare för politiska partier har dock uttalat en viljeinriktning om att öka statsbidragen till sektorn med drygt 20 miljarder kronor.

Ökade välfärdsbehov kräver digitalisering

För att hantera kostnadsgapet krävs en rad åtgärder. Att använda teknikens möjligheter är en av flera metoder. Inom till exempel hemtjänsten finns befintlig teknik som skulle kunna nyttjas mer för att bibehålla en god omsorg och hålla god kvalitet, även när det blir svårt att rekrytera, samtidigt som det kan frigöra resurser.

– Om vi använder tekniken klokt, kan vi se till att till exempel omsorgen om våra äldre är av hög kvalitet även när det är svårt att klara bemanningen, säger Lena Micko.

Samsyn och minskad detaljstyrning

I dagsläget ökar de riktade statsbidragen både i antal och i omfattning, men är ofta förenade med detaljkrav som kan öka kostnaden och minska effektiviteten. Det behövs därför ett gemensamt ansvarstagande och ömsesidiga åtaganden mellan staten och kommunsektorn. Statens detaljstyrning behöver minska till förmån för långsiktiga överenskommelser och eventuellt kompletteras med årliga kortare utvecklingssatsningar. En nära och tillgänglig hälso- och sjukvård och god och likvärdig skola är två identifierade områden som SKL lyfter fram.

– Vi vill ha en dialog med staten för att skapa en samsyn och samverkan kring kommunsektorns utmaningar. Vi behöver en gemensam bild av de långsiktiga hållbara förändringarna för att hantera välfärdsåtaganden framöver. För mycket av kortsiktiga satsningar det senaste decenniet har skapat problem för kommunsektorn, säger Annika Wallenskog, chefsekonom på SKL.

Ökade kostnader för vård

För landstingen och regionerna fortsätter kostnaderna att öka i snabb takt och flera kommer att redovisa underskott för 2018. Den främsta orsaken är kostnadsökningar inom den somatiska vården. Kostnaderna för läkemedel ökar också kraftigt i år och under nästa år på grund av den demografiska utvecklingen och nya avancerade läkemedel.

Det faktum att Sverige ännu inte har en ordinarie regering, innebär att kommuner, landsting och regioner har högst osäkra planeringsförutsättningar för 2019.

– Det får konsekvenser för hela det kommande året, då vi måste räkna med att resurser både kan tillföras eller tas bort med kort varsel, säger Lena Micko.

Pressjour: 08-452 71 01 , e-post: press@skl.se

Sveriges Kommuner och Landsting

Hornsgatan 20

118 82 Stockholm

www.skl.se

Följ SKL på Twitter: twitter.com/s_kl

Gilla SKL på Facebook: <https://www.facebook.com/sverigeskommunerochlandsting>

Sveriges Kommuner och Landsting är en arbetsgivar- och intresseorganisation för landets alla kommuner, landsting och regioner.